

Arbetsmarknadsdepartementet

Adressater: se bilaga 1

Myndighetsgemensamt uppdrag att stärka och främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Regeringens beslut

Folkhälsomyndigheten får tillsammans med Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Statens institutionsstyrelse och Brottsoffermyndigheten i uppdrag att stärka och främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i enlighet med vad som beskrivs under rubriken Närmare om uppdraget.

Närmare om uppdraget

Folkhälsomyndigheten har det övergripande ansvaret för att stärka och främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) på nationell nivå. Folkhälsomyndigheten ska även samordna arbetet och kunskapsutvecklingen på nationell nivå. Arbetet förutsätter ett sektors- och myndighetsgemensamt arbete. Folkhälsomyndigheten ska därför främja ökad samverkan, ge stöd till övriga myndigheter och ansvara för en samlad och kunskapsbaserad uppföljning av utvecklingen, insatser och resultat inom området. Folkhälsomyndigheten ska även ansvara för den samlade kunskapsspridningen till kommuner, regioner och civilsamhälle.

Detta uppdrag avser att särskilt stödja och främja SRHR i områden där utanförskapet är stort. Åtgärderna ska därför fokusera på att adressera de utmaningar som ofta förekommer i områden där utanförskapet är stort och som exempelvis kan begränsa människors sexualitet eller rätt att välja partner. Rättighetsperspektivet är därmed centralt. Inriktningen gäller samtliga berörda myndigheter. Det förhindrar inte myndigheterna att utveckla generella åtgärder eller beakta även andra grupper med särskilda

utmaningar när det gäller SRHR men särskilda ansträngningar kan behövas för att säkerställa genomslag i områden där utanförskapet är stort.

Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ska utifrån sina respektive verksamhetsområden stärka det hälsofrämjande och förebyggande arbetet inom SRHR och bidra till ökad kunskap om SRHR i befolkningen, i synnerhet i områden där utanförskapet är stort.

Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Statens institutionsstyrelse och Brottsoffermyndigheten ska utifrån sina respektive verksamhetsområden bidra till ökad kunskap om SRHR med fokus på myndigheternas målgrupper och med fokus på rättighetsperspektivet.

Samtliga myndigheter ska när så är lämpligt, inkludera och samordna insatserna med myndighetens arbete för att motverka mäns våld mot kvinnor, annat våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Folkhälsomyndigheten ska inhämta kunskap från i övrigt berörda myndigheter och lärosäten, i synnerhet Länsstyrelsen i Östergötlands län (Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck), Uppsala universitet (Nationellt centrum för Kvinnofrid) och Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn).

Folkhälsomyndigheten ansvarar för den samlade redovisningen av uppdraget. De övriga myndigheter som berörs av detta beslut ska delta i det myndighetsgemensamma nätverket för SRHR och i övrigt bidra med kompetens och erfarenhet till Folkhälsomyndighetens redovisning.

Folkhälsomyndigheten ska senast den 12 september 2025 lämna en muntlig delredovisning av uppdraget samt en skriftlig delredovisning senast den 31 mars 2026 och den 31 mars 2027 till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet med kopia till Socialdepartementet). Senast den 31 mars 2028 ska myndigheten lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet med kopia till Socialdepartementet). I redovisningen ska en bedömning av den verksamhet som har genomförts av myndigheterna inom ramen för uppdraget ingå, liksom förslag på fortsatta utvecklingsinsatser inom området.

Under 2024 avsätts totalt 7 250 000 kronor för uppdraget. Av dessa medel får Folkhälsomyndigheten använda 2 000 000 kronor.

Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och Socialstyrelsen får använda 1 000 000 kronor vardera.

Länsstyrelsen i Östergötland (Nationellt centrum för hedersrelaterat våld och förtryck), Uppsala universitet (Nationellt centrum för Kvinnofrid) och Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn) får använda 500 000 kronor vardera och Brottsoffermyndigheten, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet får använda 250 000 kronor.

Myndigheterna ska redovisa medlen mot det under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet för budgetåret 2024 uppförda anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagsposten 12 Särskilda jämställdhetsåtgärder efter regeringsbeslut. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024. Outnyttjade medel ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2025. Senast den 28 mars 2025 ska myndigheterna lämna en ekonomisk redovisning till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Regeringen beräknar att avsätta 12 miljoner kronor per år för genomförandet av uppdraget under 2025 – 2027 under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

Ärendet

Det övergripande målet för den nationella folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Sexuell och reproduktiv hälsa är en förutsättning för människors allmänna hälsa, därför är arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) en viktig del i folkhälsoarbetet.

Folkhälsomyndigheten har tagit fram en nationell strategi och en nationell handlingsplan för att stärka och utveckla SRHR-arbetet. Det övergripande målet för strategin är en god jämlik och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa i hela befolkningen. Folkhälsomyndigheten har för närvarande i uppdrag att genomföra insatser för att bidra till spridning och

implementering av den nationella strategin och handlingsplanen för SRHR (S2024/00715).

Detta uppdrag avser att förstärka arbetet och särskilt avseende den inriktning som framgår av detta beslut. Även samordning och uppföljning bör förstärkas.

En god, jämlik och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa i hela befolkningen, förutsätter särskilda insatser där det finns särskilda utmaningar och inte minst ett sektors- och myndighetsgemensamt arbete. Arbetet inom SRHR behöver kopplas till och samordnas med områden såsom jämställdhet, psykisk hälsa, lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer, samt arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Ett av delmålen är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är högt prioriterat inom jämställdhetspolitiken.

En god jämlik och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter innebär bland annat att alla ska ha rätt att fritt välja om, när och med vem de vill ha en relation eller gifta sig med, att välja om man vill ha barn och även när och hur många. Alla har rätt till kroppslig integritet och sitt privatliv, oavsett kön, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, utan begränsningar och stigmatisering. Alla har rätt till frihet från diskriminering, inklusive trakasserier och sexuella trakasserier, samt hedersrelaterat våld och förtryck. Det är rättigheter och grundläggande värderingar som det svenska samhället bygger på.

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt samhällsproblem som medför stort lidande för dem som utsätts och dessutom är oförenligt med de demokratiska värderingar som vårt samhälle bygger på. Det har vidtagits ett flertal åtgärder i kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck under de senaste åren. Trots detta är hedersrelaterat våld och förtryck alltjämt ett problem som drabbar framför allt flickor och kvinnor, men även pojkar och män samt hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättning, på ett

oacceptabelt sätt. För flickor och kvinnor kan det exempelvis innebära kontroll och begränsningar i vardagen rörande klädsel, umgänge och rörelsefrihet eller tvång eller andra påtryckningar till äktenskap, oskuldkontroller, barnäktenskap och månggifte. Vid äktenskap mellan kusiner kan det också finnas risk för att äktenskapet är föranlett av påtryckningar och tvång som grundar sig i hedersstrukturer. Heteronormativa föreställningarna innebär att hbtqi-personers sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck kan betraktas som ett hot mot familjens heder.

Sverige ska vara ett öppet och fritt land för alla invånare. Intoleranta normer och värderingar som begränsar människors sexualitet eller rätt att välja egen partner måste bekämpas. Bristande kunskap om sexuell och reproduktiv hälsa och att kännedomen om rättigheter gällande stöd, vård och behandling kan i detta avseende vara begränsade, liksom språkliga förutsättningar att ta till sig information. Detta kan vara särskilda utmaningar i områden där utanförskapet är stort.

Ett myndighetsgemensamt arbete krävs för att alla människor ska respekteras och stärkas i sin egenmakt, sin kroppsliga integritet och sitt privatliv, oavsett kön, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, utan begränsningar och stigmatisering.

Detta uppdrag utgör ett led i en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna om att vidta en offensiv för SRHR i områden där utanförskapet är stort. Utgångspunkterna för den överenskommelsen är att Sverige ska vara ett

öppet och fritt land där alla har lika rätt till en god sexuell och reproduktiv hälsa.

På regeringens vägnar

Paulina Brandberg

Marie Ek

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/MIG, KRIM

Socialdepartementet/HC, SOF, SL

Finansdepartementet/BA, SFÖ

Utbildningsdepartementet/US, UH

Arbetsmarknadsdepartementet/IU

Kammarkollegiet

Sveriges kommuner och regioner

Bilaga 1 Adressater

Brottsoffermyndigheten

Folkhälsomyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten

Socialstyrelsen

Linköpings universitet, Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn

Länsstyrelsen i Östergötlands län, Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

Migrationsverket

Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Statens institutionsstyrelse

Uppsala universitet, Nationellt centrum för Kvinnofrid